

Katedra sociálních věd UPa

Sociální antropologie

Protokol o hodnocení bakalářské práce

Posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Natálie Burešová

Název práce: DOPADY MÓDNÍHO PRŮMYSLU NA FORMOVÁNÍ IDENTITY ŽEN

Oponoval: PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE *(uved'te, do jaké míry byl naplněn):*

Za cíl bakalářské práce si studentka stanovila prozkoumání vlivu módního průmyslu na identitu žen a to na vzorku žen působících v modelingovém průmyslu. Výzkum prováděla v modelingové agentuře v Praze. Studentka usilovala o zachycení prostředí modelingu a „profese modelky“, avšak v důsledku psychologizujícího přístupu k identitě nakonec tematizovala především dopady „modelingu“ na psychické a fyzické zdraví dospívajících dívek. Cíl práce se tak do jisté míry během realizace posunul a původní záměr byl naplněn jen z části. Bakalářská práce však dle mého soudu splňuje obecné nároky na bakalářskou práci kladené.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ *(náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):*

Po představení záměru studentka představuje metody a koncepty. Pro vlastní výzkumnou práci jsou využity převážně relevantní odborné zdroje, avšak postrádám zde jiné podstatné zdroje, a to zejména jakýkoli zdroj, který by uchopoval zkoumaný fenomén z hlediska genderových studií.

Předností práce je naopak svědomité promyšlení metod, jak z hlediska jejich charakterizace na základě relevantní literatury, tak z hlediska vhodnosti jejich uplatnění vzhledem ke zkoumanému terénu, tak vzhledem k tématu, což je doplněno reflexí vlastního využití a reflexí vlastní pozice v terénu. Zúčastněné pozorování a strukturovaná interview jsou doplněna metodou případové studie kombinované s dotazníkovým šetřením. Ne všechny pojednané metody jsou však v samotné studii zřetelně využity. V závěru úvodní části ve svém přístupu studentka sympaticky upřednostňuje porozumění před zobecněním.

V následujících částech představuje historický kontext modelingu, v němž se zaměřuje jak na proměny ideálu ženské krásy obecně, tak na genezi praxe modelingu. Zde na základě stávajících psychologických studií již krystalizují základní obrysy toho, jak bude pojmána modelingová praxe, a jak z tohoto hlediska zasahuje do vývoje adolescentních žen (např. předčasná dospělost), a dále, jak média ovlivňují přístup k vlastnímu tělu a vzhledu v konfrontaci s mediálně konstruovaným ideálem. Z celé této části je patrné, že autorka upřednostňuje psychologická vysvětlení před antropologickými.

Kapitola nazvaná „Analýza identity modelek“ taktéž pracuje s pojmem identita v psychologickém a nikoli sociálním smyslu. Koncepte „sociální identity“ (jak ji např. uchopil komplexně R. Jenkins) v práci absentuje. V tomto světle dostává samotný titul i cíl práce jiný význam. Tento psychologismus v důsledku svedl výzkumnici ke zdůraznění poruch příjmu potravy a depresivních reakcí (jimž věnuje 7 stran textu) a k vytěsnění ostatních sociálních aspektů. K tomu dodávám, že tím se její studie přiřazuje (k dnes již konvenčním) přístupům ke zkoumanému prostředí a tudíž nepřináší mnoho nového.

V kapitole zaměřené na pojetí tělesnosti studentka provedla naopak originální pokus o interpretaci světa modelek skrze teorii přechodových rituálů. Její pojetí dívek v modelingu jako *communitas* a modelingového prostředí jako antistruktury není zprvu příliš přesvědčivé. Na druhou stranu zvolený teoretický model umožňuje postihnout proces, během něž se z dívek odlučovaných z primárního prostředí, procházejících iniciačními zkušenostmi s příznaky fyzického a psychického utrpení, stávají modelky začleněné v novém prostředí. Mírně modifikovaná teorie přechodových rituálů se v tomto ohledu ukazuje být vhodnou pro uchopení zkoumané otázky. Následné srovnání hladovění a potlačování tělesnosti u středověkých mystiček a současných modelek je vcelku zajímavým exkursem, který připomíná Turnerovo srovnání sv. Františka a gangů Hells Angels. Uvedené části v kontextu literatury uchopují materiál z vlastního výzkumu převážně formou citací z rozhovorů. Poslední výzkumná subkapitola se zaměřuje na kontrolu tělesnosti, kde připojuje vlastní pozorování.

V závěru práce shrnuje obsah jednotlivých kapitol a zaměření na negativní dopad modelingu na fyzické a psychické zdraví mladých žen omezeným rozsahem práce. Osobně se však nedomnívám, že toto zaměření je dáno rozsahem, ale právě psychologickým uchopením identity a zaměřením na aktérky jakožto osoby, což v důsledku oslabilo sociálně antropologické uchopení prostředí modelingových agentur a modelingových praxí. Jinými slovy, nebyly zachyceny strukturální a institucionalizované mocenské tlaky na zkoumané aktérky. Nicméně bakalářskou práci z hlediska obsahu mohu prohlásit za náležitou a doporučit ji k obhajobě.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Po formální stránce má přítomná bakalářská práce řadu nedostatků. Velmi zjevným nedostatkem je chybování v syntaktických spojeních, kde v celku věty není užít správný slovní tvar. Tato pochybení provázejí celou práci, proto uvedu jen několik příkladů: např. na s. 11 píše, že koncept „jež; podroben komparaci teorií“, na s. 14 formulace „v různých fázích života“ apod. Dalšími prohršky je např. chybné uvádění velkých písmen při uvádění názvu metody (s. 12), místy neobratné formulace (např. Lipovetského kniha „představuje symbol ženské krásy a jeho proměny“ – namísto „pojednává o“ – s. 14.). Ačkoli se problémy s větovou vazbou projevují v průběhu celé práce, formulační schopnost je v jiných ohledech dobrá, text je srozumitelný a čtivý. Práce má logickou a přehlednou strukturu.

Odkazování na literaturu je převážně řádné. Rušivě působí nevyznačování titulů odborných zdrojů v textu kurzívou či uvozovkami. U opakovaných citací studentka nesprávně celý uvádí celý bibliografický údaj. U uváděných titulů naopak někde odkaz chybí (s. 15). Seznam literatury konzistentně dodržuje zvolenou normu. Práce nemá příloh, ačkoli téma by alespoň ilustrující fotografie jistě obohatily. Deklarované dotazníkové šetření není prezentováno formou grafů a nikde není uvedena forma zpracování.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Jak jsem uvedl již výše, za slabinu práce považuji psychologizující uchopení identity. Postrádám zde uchopení fenoménu z hlediska genderových teorií. Pojednání o módě a kráse jakožto ideologii je založeno na velmi selektivním výběru literatury, jež je využita občas jen fragmentárně. (Proč je např. od Lipovetského použita *Třetí žena* a nikoli *Říše pomíjivosti*? Proč nejsou uchopeny tzv. režimy krásy a jejich vliv na sebepojetí a jednání akterek např. na základě studií K. Frank?) U pojetí tělesnosti pak postrádám podstatnější založení v debatě k antropologii tělesnosti jako takové. Práce je naopak v jistém ohledu originální a studentka prokázala uspokojivou schopnost výzkumně uchopit a zpracovat zvolené téma.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

Žádám studentku, aby před komisí charakterizovala rozdíl mezi psychologickým a sociálním pojetím identity.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Předloženou práci Natálie Burešové navrhuji komisi hodnotit známkou *velmi dobře*.

Datum: 22. 5. 2015

Podpis: